

19.03.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1792
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/239
Karar Numarası : 2025/99
Başvuran : V.C.E.
Başvuran Vekili : -
Adres : Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın geçmişte kaldığı ceza infaz kurumunda fiziksel şiddete maruz kaldığı, bu bağlamda işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda diğer mahpusların kendisine iftira atarak odasının değiştirilmesine neden olduklarını, gerçeği yansıtmayan tutanaklar ile kendisine disiplin cezaları verildiğini,

b. Odadan çıkarılırken ters kelepçe yapılarak darp edildiğini,

c. 26/6/2024 tarihi itibarıyla sorunları çözülene kadar süresiz açlık grevine başladığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuran ile bir grup mahpusun odada kalan diğer mahpuslara fiziksel ve psikolojik şiddet uyguladığına dair şikayetler olması üzerine, 26/6/2024 tarihinde konunun soruşturulması sürecinde başvuranın ve ilgili diğer mahpusların tedbiren Geçici ... No.lu odaya alındığı,

b. Geçici odaya alınan başvuranın ve diğer mahpusların odada bulunan butona sürekli basmak ve kapıyı teklemek suretiyle Ceza İnfaz Kurumunun düzenini bozduğu, “Gerekirse isyan çıkartırız cezaevi yarar.” şeklinde tehditler savurduğu ve mahpuslardan birinin kendisini odada bulunan görüntülü görüşme kabinine kilitletiği,

c. Bunun üzerine 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’a dayanarak infaz ve koruma memurları tarafından odaya girildiği, görüntülü görüşme

kabinine kendisini kilitleyerek intihar girişiminde bulunan mahpusa müdahale edildiği, bu sırada odada bulunan mahpusların müdahalede bulunan infaz ve koruma memurlarına tekme atmak suretiyle saldırıda bulunduğu,

ç. Başvuranın ve olayda adı geçen diğer mahpusların sakinleşmeleri amacıyla süngerli odaya götürüldüğü, burada yaklaşık 30-40 dakika gözlem altında tutuldukları, ardından haklarında genel adli muayene raporu düzenlendiği,

d. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından başvuran hakkında alınan 9/7/2024 tarihli ve ... sayılı kararda başvuranın odada kalan diğer mahpuslara fiziksel ve psikolojik şiddet uygulaması nedeniyle 17 gün hücreye koyma cezası, 9/7/2024 tarihli ve ... sayılı kararında 26/6/2024 tarihinde yaşanan olaylar nedeniyle 10 gün hücreye koyma cezası verildiği; başvuranın kararlara karşı Denizli İnfaz Hakimliğine başvurduğu ancak itirazlarının Hakimlik tarafından reddedildiği,

e. Başvuranın disiplin nedeniyle Bandırma 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği,

f. Başvuranın 28/6/2024 ve 3/7/2024 tarihlerinde göndermek istediği faks ve mektubu, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın ... ve ... sayılı kararlarında "*kişi veya kuruluşlara korku, kaygı ve paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgiler olduğu*" gerekçesiyle sakıncalı bulunduğu ve Kurumda muhafaza edilmelerine karar verdiği, başvuranın söz konusu kararlara karşı Denizli İnfaz Hakimliğine itiraz başvurusunda bulunduğu,

g. Bunlar dışında başvuranın 12/7/2024 tarihinde gönderdiği 2 faksın muhataplarına gönderildiği belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran sunduğu cevabi yazılı görüşte özetle;

a. Hakkında öne sürülen iddiaların diğer mahpuslar tarafından uydurulduğunu,

b. 26/6/2024 tarihinde önceden bilgilendirmeden zorla odalarından çıkarılarak geçici odaya götürüldüklerini, bir muhatap bulmak için çağrı butonunu kullandıklarını ancak kendileri ile görüşen personelin tahrik edici söylemlerde bulunduğunu,

c. Görüntülü görüşme kabinine durumu ailelerine haber vermek için girdiklerini, bu sırada odada bulunan bir mahpusun yaşananlar nedeniyle intihar teşebbüsünde bulunduğunu,

ç. İnfaz ve koruma personelinin müdahale sırasında kendilerini copla darp ettiğini, sürükleyerek dışarı çıkardığını ve yumuşak odaya götürüldüklerini belirtmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi*

varlığı” başlıklı 17’nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: *“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...”*

6. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkur Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’nci maddesine göre; *“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesiyle; TİHEK’e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT’in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiasını içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 7’nci maddesi şöyledir: *“Hiç*

kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir: *“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”*

13. Anayasa’nın 17’nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

14. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı; ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

15. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, zalimane, gayriinsani veya küçültücü muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir.

16. Kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelerden oluşması beklenmektedir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

17. Bunun yanı sıra bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

18. Somut olayda başvuran Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda odasının zorla değiştirilmesi sırasında infaz ve koruma memurlarının kötü muamelesine maruz kaldığını iddia etmektedir.

19. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden bahse konu yaşanan olaya ilişkin güvenlik kamerası kayıtları, başvuran hakkında verilen disiplin cezaları, başvuranın işleme alınan dilekçe ve mektuplarına ilişkin kayıtlar ile Müdürlüğün konuya ilişkin tüm bilgi, belge ve değerlendirmeleri talep edilmiştir. Müdürlük, 11/9/2024 tarihli ve ... sayılı görüş yazısı ile istenen tüm bilgi ve belgeleri Kurumumuza iletmiştir.

20. Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün başvuru konusu olaya ilişkin gönderdiği güvenlik kamerası kayıtları incelenmiştir. Söz konusu kayıtlarda başvuranın ve arkadaşlarının odalarından alınıp önce geçici odaya ardından süngerli odaya götürüldükleri görülmektedir.

21. Kayıtlarda başvuranın ve arkadaşlarının odalarından alınırken herhangi bir fiziksel direnç göstermedikleri ve sakin oldukları ancak infaz ve koruma memurlarının, başvuranın ve arkadaşlarının ellerini sırtlarında birleştirdikleri görülmektedir. Odadan çıkarılmalarının ardından her mahpusa iki infaz ve koruma memuru eşlik etmekte, infaz ve koruma memurları mahpuslara başkaca bir fiziksel müdahalede bulunmamaktadır.

22. Güvenlik kamerası kayıtlarında başvuran ve arkadaşları odalarından alınıp geçici koğuşa yerleştirilmelerinin ardından infaz ve koruma memurlarının aralıklarla odanın önüne gelip mazgaldan başvuran ve arkadaşları ile konuştukları, bir süre sonra ise kalabalık bir infaz ve koruma memuru grubunun odaya girerek müdahalede bulunduğu görülmektedir.

23. Müdahalenin ardından başvuran ve arkadaşları odadan çıplak ayaklı olarak çıkarılarak yere yatırılmakta ve ters kelepçe uygulanmaktadır. Kayıtlarda başvuranın ve arkadaşlarının bu sırada müdahale gerektirecek yoğunlukta fiziksel bir direnç göstermediği, buna rağmen infaz ve koruma memurlarının ters kelepçe uygulamasına başvurduğu, başvuranın ve arkadaşlarının başlarını öne eğmeleri için şiddetli baskı uyguladığı, hatta bir memurun mahpuslardan birinin saçını çektiği görülmektedir.

24. Güvenlik kamerası kayıtlarında başvuran ve arkadaşları geçici odadan alınmalarının ardından çıplak ayaklı ve ters kelepçeli bir biçimde yürütülerek süngerli odaya götürülmektedir. Bu zaman zarfında mahpuslara çok sayıda infaz ve koruma memurunun eşlik ettiği ve mahpusların herhangi bir fiziksel dirençte bulunmadığı görülmektedir.

25. Süngerli odalarda bulunan güvenlik kamerası kayıtlarında başvuran ve arkadaşlarından oluşan dört kişinin ters kelepçeli bir biçimde ikiye gruplar halinde süngerli odalara yerleştirildiği, geçici odadan süngerli odaya götürülmelerinin ardından mahpuslardan ikisinin sakin tavırlarını kaybettiği ve agresif davranışlarda bulunduğu, bu bağlamda kendilerine zarar vermek için başlarını duvara, yere ve kapıya vurdukları görülmektedir. Diğer iki mahpusun ise sakin olduğu ve herhangi bir olumsuz davranışta bulunmadığı ancak buna rağmen elleri ters kelepçeli bir biçimde süngerli odalara bırakıldıkları tespit edilmiştir.

26. Mahpuslardan ikisinin kendilerine zarar vermeye başlaması üzerine yaklaşık üç dakika sonra infaz ve koruma memurlarının kalabalık bir biçimde odaya geldiği ve mahpuslarla konuştuğu görülmektedir. Ancak mahpuslardan biri bir süre daha kendine zarar vermeye devam etmektedir.

27. Başvuran ve arkadaşları yaklaşık 40-50 dakika kadar süngerli odalarda kaldıktan sonra ellerindeki ters kelepçeler çıkarılarak odalardan çıkarılmaktadır.

28. Muhatap Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, güvenlik kamerası kayıtları

dışında olaya ilişkin tutanak ve diğer evrakı da Kurumumuza iletmiştir. Bu tutanaklarda başvuranın ve arkadaşlarının bulundukları odadaki diğer mahpuslara fiziksel ve psikolojik baskı yaptıkları yönünde şikayetler alınması üzerine odalarından alınarak Geçici ... No.lu odaya yerleştirildikleri, burada başvuranın “*Bizi haksız yere aldınız, kendimize zarar mı verelim. Buradaki pencerelerin hepsini yere dökerim, benim üstlerde tanıdıklarım var. Hepinizi mahvedeceğim. Başmemur buraya gelecek, gelmezse olacıklardan siz sorumlusunuz*” demesi üzerine kendisinin sakinleştirilmeye çalışıldığı ancak başvuranın sakinleşmediği, kapıya vurarak “*Gerekirse isyan çıkartırız, cezaevi yanar. Bizi buradan çıkaracaksınız lan.*” demesi üzerine infaz ve koruma başmemuruna haber verildiği; geçici odada bulunan mahpuslardan birinin kendini görüntülü görüşme kabinine kilitlemesi nedeniyle yeteri kadar personel ile müdahalede bulunulduğu, kendini görüntülü görüşme kabinine kilitleyen mahpusun boynunda ip olduğu ve infaz ve koruma memurlarına saldırmaya çalıştığı belirtilmektedir.

29. Tutanakta ayrıca başvuran ve arkadaşlarının geçici odada kendilerine zarar vermeye çalışmaları üzerine orantılı bir biçimde müdahalede bulunularak yere yatırılıp kelepçelendikleri ve süngerli odaya götürüldükleri, başvuranın bu sırada “*İsyan var cezaevi yanacak bugün*” diye bağırmaya devam ettiği, süngerli odada sakinleşmelerinin ardından saat 12.40’da genel adli muayene raporu almak üzere Kurumun revir birimine çıkarıldıkları, müdahale sırasında zarar gören infaz ve koruma memurlarının da genel adli muayene raporu aldığı vurgulanmaktadır.

30. Ceza infaz kurumunda güvenliği sağlamak, düzeni korumak ve suç işlenmesini önlemek için güç kullanımı yasak değildir. Bu bağlamda sınırları belli bazı durumlarda, mevzuata uygun olarak ve sadece kaçınılmaz hâllerde aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir. Öte yandan, kişinin kendi davranışından veya tutumundan dolayı fiziksel güce başvurmak kesinlikle zorunlu hâle gelmedikçe bu neviden fiiller prensip olarak kötü muamele yasağını ihlal edecektir (AYM, *Ali Rıza Özer ve diğerleri*, B. No: 2013/3924, 6/1/2015, para. 81-82).

31. Müdürlüğün Kurumumuza sunduğu güvenlik kamerası kayıtlarında, başvuran ve arkadaşlarının odalarından alınıp Geçici ... No.lu Odaya ve daha sonra süngerli odalara götürüldükleri süre zarfında pasif bir direnişte ya da ajite davranışta bulunmadıkları görülmektedir. Her ne kadar Müdürlük Geçici ... No.lu Odada başvuran ve arkadaşlarının kendilerine ve infaz ve koruma memurlarına zarar vermeye çalıştığını iddia etse de kişisel verilerin korunması ve özel hayatın gizliliği gereğince Geçici ... No.lu odada güvenlik kamerası bulunmadığı gerekçesiyle bu iddialarını güvenlik kamerası kaydı ile destekleyememiştir. Ayrıca, müdahale anına ilişkin yaka kamerası kaydı da sunulmamıştır. Öte yandan, başvuranın geçici odaya ve süngerli odaya götürüldüğü kayıtlar da bu iddiayı destekler nitelikte bir davranışla karşılaşılmamıştır.

32. Aksine başvuran ve arkadaşlarının, geçici odadan süngerli odaya götürülürken çok sayıda infaz ve koruma memurunun eşliğinde ters kelepçeli ve çıplak ayaklı olarak yürütüldüğü, bu süre zarfında başlarını öne eğmeleri için boyunlarına şiddetli baskı yapıldığı, hatta bir infaz ve koruma memurunun

mahpuslardan birinin saçını çektiği görülmüştür.

33. Bu bağlamda başvuranın ve arkadaşlarının geçici odadan süngerli odaya götürülürken sergiledikleri davranışlarla infaz ve koruma personelinin onlara karşı eş zamanlı kullandığı fiziksel gücün zorunlu ve kaçınılmaz olmadığı, söz konusu fiziksel gücün amacından bağımsız olarak başvuranı ve arkadaşlarını alçaltıcı ve küçük düşürücü nitelikte olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, mahpusların uzun bir süre katlanmak zorunda kaldığı tutukluluk koşulları, insanlık onurunu zedeleyebileceği gibi aşağılanmaya ve alçaltılmaya neden olan böylesi duyguları ortaya çıkarabilecektir (AİHM, *Kalashnikov/Rusya*, B. No: 47095/99, 15/7/2002, para. 101).

34. Başvuran ve arkadaşlarının süngerli odada tutuldukları süre zarfını kapsayan güvenlik kamerası kayıtlarında ise başvuran ve arkadaşlarının ikili gruplar halinde odalara yerleştirildiği, süngerli odada yaklaşık 40-50 dakika kadar elleri ters kelepçeli bir biçimde tutuldukları görülmektedir.

35. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Zorlayıcı araçların kullanılması” başlıklı 50’nci maddesinin birinci fıkrasında “*Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; (a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, (b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle, (c) Diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle, kullanılabilir*” hükmü bulunmaktadır

36. Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarının (Nelson Mandela Kuralları) “Kısıtlama Araçları” başlıklı 47’nci maddesinde “ (...) 2. Diğer kısıtlayıcı aletlerin kullanımı ise sadece kanunen izin verilen durumlarda ve aşağıdaki koşullarda mümkündür: (...) b) Diğer kontrol yöntemlerinin başarısız olması durumunda, ceza infaz kurumu müdürünün emriyle, mahpusun kendine veya başkalarına veya mülke zarar vermesini önlemek için; bu gibi durumlarda, müdür, doktor veya diğer yetkin sağlık uzmanlarını derhal uyarır ve durumu yüksek idari merciye bildirir.” hükmü haizdir.

37. Mezkur Kuralların 48’inci maddesinde ise kısıtlayıcı araçların kullanımında dikkat edilmesi gereken ilkeler şu şekilde sıralanmıştır: “a) Kısıtlayıcı araçlar, ancak serbest hareketin doğurduğu riskleri gidermek için daha basit hiçbir kontrol biçimi etkili olmadığında uygulanır; b) Kısıtlama yöntemi, mahpusun hareketini kontrol etmek için gerekli olan ve risklerin düzeyine ve niteliğine bağlı olarak mümkün olan en az müdahaleci yöntem olmalıdır; c) Kısıtlayıcı araçlar sadece gerekli oldukları süre boyunca kullanılır ve serbest hareketin oluşturduğu riskler artık mevcut olmadığı takdirde en kısa süre içerisinde kaldırılır.”

38. Ceza infaz kurumlarında idari çalışanlara ya da diğer mahpuslara karşı güvenlik ve disipline mugayir davranış sergileyen ve ikazlara rağmen bundan vazgeçmeyen, kendine zarar veren kişilerin,

başta kendilerine olmak üzere, diğer tutuklulara ve görevlilere, ayrıca eşyaya zarar vermelerinin önüne geçmek amacıyla kısa süreliğine, “*doku hasarı ve travma önleyici oda*” şeklinde tanımlanan ve süngerli (yumuşak) oda olarak bilinen bir ortamda özel izolasyona tabi tutulmaktadırlar. İlke olarak hukuka uygun bir müdahale şekli teşkil eden bu tedbir, temel güvencelere aykırı surette icra edilmesi durumunda, en temel insan hakları ihlali niteliğine bürünebilmektedir. Süngerli odada tutma tedbiri, ancak istisnai hallerde başvurulması gereken bir araç olmanın yanı sıra Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün “*Yumuşak malzeme ile hazırlanan odaların kullanımı*” konulu 27/11/2017 ve 14/5/2019 tarihli yazılarında da yer verildiği üzere bir disiplin cezası olmadığı gibi bu odalar disiplin cezalarının uygulama alanı da değildir. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi raporlarında da vurgulandığı üzere cezaevi personelinin bazen şiddete başvuran mahkûmları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziki olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalması makul karşılanmakla birlikte, kısıtlayıcı gerecin kullanılmasını zorunlu kılan durum sona erdiğinde kısıtlayıcı gerecin bir ceza biçimine dönüştürülmeden çıkarılması gerekmektedir. İdarenin, kısıtlayıcı gereçleri kullanarak hükümlüyü doku ve travma önleyici odada tutmak durumunda kaldığı hallerde, mahkûmun durumunun düzenli aralıklarla kontrol edilmesi ve en kısa sürede kısıtlayıcı gerecin çıkarılması hususunda daha hassas bir şekilde hareket etmesi önerilmektedir (TİHEK, K.No.:2024/489, 8/5/2024, para.23).

39. AYM, Cihan Koçak kararında kısıtlayıcı araçların süngerli odada kullanımına ilişkin “*Süngerli oda niteliği itibarıyla hükümlü ve tutukluların kendilerine ve başkalarına zarar vermesini engellemek amacıyla tek başlarına geçici olarak tutuldukları odadır. Bu odanın özelliği duvarlarının tamamen süngerle kaplı olması, hükümlü ve tutukluların kendilerine zarar vermesini engelleyecek şekilde dizayn edilmesidir. Somut olayda başvurunun infaz ve koruma memurlarına, kendisine ve odasına zarar vermesini engellenmesi amacıyla başvuru süngerli odaya konulmuştur. Bu tedbirin tek başına herhangi bir kötü muamele olarak nitelendirilmesi mümkün değil ise de başvurunun bu odada yaklaşık altı saat ayaklarından ve elleri arkadan bağlı bir şekilde tutulmasının makul bir gerekçesinin ve bunu kesinlikle zorunlu kılan bir nedenin olması gerekir.*” yorumunda bulunarak mahpusların süngerli odada tutulmasına ilişkin genel prensipleri açıklamıştır (AYM, Cihan Koçak, B.No.:2014/12302, 21/9/2017, para.70). Bu çerçevede kişinin süngerli odada tutulması tek başına kötü muamele olarak nitelendirilemese bile eş zamanlı olarak kısıtlayıcı araçların kullanımını zorunlu kılan nedenlerin olması gerekmektedir.

40. Müdürlüğün Kurumumuza ilettiği güvenlik kamerası kayıtlarında başvuranın da dahil olduğu dört kişinin ters kelepçeli biçimde ikişerli gruplar halinde yumuşak odalara konulduğu görülmektedir.

41. AYM’nin de vurguladığı üzere süngerli oda tek kişilik olup kullanım amacı ajite davranış sergileyen mahpusların kendilerine ve başkalarına zarar vermelerinin önüne geçmektir. Somut olayda mahpusların süngerli odalara ikişerli gruplar halinde yerleştirildiği, dolayısıyla bu amacın göz ardı edildiği değerlendirilmektedir. Ayrıca yumuşak odaya konulmalarının ardından başvuranın ve bir arkadaşının ajite davranışlar sergileyerek kendilerine zarar vermeye çalıştıkları görülse de diğer iki mahpusun sakin

olduğu, buna rağmen ters kelepçeli bir biçimde yumuşak odada tutuldukları tespit edilmiştir. Dolayısıyla başvuranın süngerli odadaki ajite davranışları ters kelepçe uygulaması için makul bir gerekçe oluştursa bile onunla birlikte bulunan arkadaşları için böyle bir gerekçenin varlığından söz edilememektedir.

42. Sonuç olarak başvuranın iddiaları ve muhatap Müdürlüğün görüş yazısı yukarıda özetlenen norm ve içtihatlar etrafında değerlendirildiğinde, başvuranın ve arkadaşlarının geçici odadan yumuşak odaya götürülürken ters kelepçeli, başları öne eğik ve çıplak ayaklı olarak yürütülmelerinin zorunlu ve kaçınılmaz olmadığı; başvuran ve arkadaşlarının tek başlarına ve kısa süreli olarak kalmaları gereken süngerli odalarda birlikte ve ters kelepçeli bir biçimde tutulmalarında makul bir gerekçenin bulunmadığı, tüm bu nedenlerle asgari eşğin aşıldığı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde Alişan TİRYAKİ, Mehmet Emin GENÇ ve Zennure BER'in karşı oyları ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: 2025/99 V.C.E. Kurul Kararı Alişan TİRYAKİ, Mehmet Emin GENÇ ve Zennure BER Karşı Oyu (2 Sayfa)

06.03.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : 2025/99
Karar Numarası : V.C.E.

İşkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metnlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir. Bu yasak kapsamında kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelerden oluşması beklenmektedir. Ayrıca bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir.

29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “İnfazda temel ilke” başlıklı 2’nci maddesinde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte mezkûr Kanun’un “Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler” başlıklı 49’uncu maddesinin ikinci fıkrasında ise *“Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır.”* hükmü haizdir.

Benzer şekilde Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Güvenlik ve gözetim servisi” başlıklı 10’uncu maddesinin sekizinci fıkrasında infaz ve koruma baş memuru ile infaz ve koruma memurunun yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar halinde kurum en üst amirinin izni ile gerektiği kadar zor kullanabileceği belirtilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de ceza infaz kurumu personelinin ceza infaz kurumlarında güvenliği ve disiplini sağlamak için temel hak ve özgürlüklere saygı çerçevesinde daha geniş takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Somut olayda sunulan deliller ceza infaz kurumlarında zor kullanma yetkisi kapsamında değerlendirildiğinde; başvuranın bulunduğu odada bulunan diğer mahpuslara psikolojik ve fiziksel şiddette bulunduğu dair şikâyetler olduğu, bunun üzerine Ceza İnfaz Kurumundaki İdare ve Gözlem Kurulu’nun kararı üzerine başvuranın ve arkadaşlarının odasının değiştirildiği ve geçici odaya alındığı, ancak başvuranın ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

arkadaşlarının bulundukları geçici odada taşkınlık çıkararak ceza infaz kurumunun ve kendilerinin güvenliğini tehlikeye düşürdüğü, bu nedenle kendilerine müdahale edilerek yumuşak odaya götürüldükleri anlaşılmış olup kamera kayıtlarında görülen söz konusu müdahalenin kanuni dayanağı olduğu, makul ve ölçülü düzeyde kaldığı, dolayısıyla asgari eşiğın aşılmadığı kanaatine varılmıştır. Bu nedenle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
İl. Başkan

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr
İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No: